

Τυρινῆς, ἡ καὶ τελευταία Κυριακὴ τῶν ἀποκρέων, ὑπερέχει πάντων. Διότι κατ' αὐτήν, ἐκτὸς τῶν προμνημονευθέντων, συμβαίνουνσι καὶ ἄλλα ἐπίσης λόγου ἄξια.

Ἐν τῇ πλατείᾳ τῶν Μνημάτων συγκροτεῖται ὁ βλάχιος χορὸς ὑπὸ ῥωμαλέων καὶ μεγαλοφώνων Βλάνων τῆς Πίνδου, οἵτινες παραχειμάζουσι μετὰ τῶν οικογενειῶν των ἐν Ἰωαννίνοις. Χορεύουσι περὶ τοὺς 30 ἐξ αὐτῶν ἔχοντες ἐν ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὰ ἀπαράμιλλα ἐκεῖνα κλέφτικα τραγοῦδια, ἅτινα ἐξυμνοῦσι τοὺς μεγάλους ἥρωας τῶν βουνῶν. Πλησίον δὲ τούτων στήνεται τὸ Γαῖτανάκι. Τὸ Γαϊτανάκι ἦτο ἄγνωστον πρότερον ἐν Ἰωαννίνοις, εἰσῆγαγον δ' αὐτὸ τὸ πρῶτον τὰ παλληκάρια τοῦ στρατηγοῦ Θεωδωράκη Γρίβα, κατὰ τὸ 1845. Τὸ πλῆθος συνωστίζεται ὑπὸ τὰ παράθυρα τῶν πλουσίων οἰκῶν, ὅπου παρακαλούμενος στήνεται ὁ λεγόμενος χορὸς τῶν καρμπέρηδων, ἔχων τοῦτο τὸ ἰδιόζον, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ κίτται πάντοτε ἐπι τοῦ ἐδάφους πλόσκα ἢ μπότι (πῆλιγον ἀγγεῖον) πλήρες οἴνου, τὸ ὅποιον εἰς τὸ τέλος ἐκάστου ἄσματος περιέρχεται εἰς τὰ χεῖλη τῶν χορευτῶν.

Μόλις νυκτώσῃ ἄλλη ὁμάς καρμπέρηδων ἐξέρχεται εἰς τὴν πλατεῖαν διακωμωδοῦσα παλαιότατον γαμήλιον ἔθιμον τῶν Ἰωαννιτῶν, καθ' ὃ αἱ νύμφαι ὠδηγοῦντο εἰς τοὺς οἴκους τῶν νυμφίων ἐν κίρῳ νυκτός μὲ φρανοὺς καὶ πυροσούς. Περιτυλίσσουσι οὕτω τὴν κεφαλὴν ἐνὸς ἐκ τῆς συνοδίας μὲ πλατὺ μαντήλιον δίκην μαχραμαῦ, ἀραιοῦ ὑφάσματος, δι' οὗ τότε αἱ Ἰωαννίτισσαι νύμφαι ἐκάλυπτον τὸ πρόσωπον, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες μὲ ἀνημμένα κηρία εἰς χεῖρας σχηματίζουσι πομπήν, καὶ ἔχοντες τραγοῦδια τοῦ γάμου περιέρχονται τὰ οἰνοπωλεῖα. Τὴν δὲ νύκτα ἐπαναλαμβάνουσι τὰς πυρὰς καὶ τὰς ἐσπερίδας. Οὕτως ἐξημερώνει ἡ Καθαρὴ Δευτέρα. Ἡ εὐθυμία ἐξακολουθεῖ καὶ κατ' αὐτήν. Μετὰ μεσημβρίαν δὲ ἐξέρχονται πάντες οἱ κάτοικοι προπορευομένων τῶν πλουσίων μετὰ μουσικῶν ὀργάνων εἰς τὴν ὥραιαν ἐξοχὴν τοῦ Ἀγ. Νικολάου τῶν Κοπάνων καὶ χαλνοῦν τὰ μαχμουρλούκια, ὅπως λέγουσι ἐκεῖ τὰ Ἀθηναϊκὰ Κούλουμα, ὁποῦθεν ἐπιστρέφουσι περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ διαλύονται. Ἐκτοτε παύει πᾶσα πλέον εὐθυμία καὶ ἄρχεται μετ' ἀληθοῦς θρησκευτικοῦ πάθους καὶ βαθυτάτης εὐσεβείας ἡ νηστεία τῆς ἀρίας καὶ μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Ἰνα καταδείξωμεν ὁμοίως τὸν σφόδρα εὐθυμον χαρακτήρα τῶν Ἰωαννιτῶν πρέπει, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, νὰ προσθέσωμεν ὅτι, καθ' ἃ διηγοῦνται, καρμπέρηδές τινες εἰς παλαιότερους χρόνους χαλῶντες ἡμέραν παρ' ἡμέραν τὰ μαχμουρλούκια κατήντησαν νὰ μεθοκοποῦν μέχρι τῆς ἑβδομάδος τῶν Παθῶν, ἄλλοι δὲ τινες ἀπο-

κοιμηθέντες ἐκ μέθης τὴν Καθαρὴν Δευτέραν ἐξύπνησαν μόλις τὴν Μεγάλην.

Κατὰ τὴν νύκτα τῆς Καθαρῆς Δευτέρας αἱ νέαί τρώγουσι ἄρτον ζυμωμένον ἐξ ἴσου ποσοῦ ἀλεύρου καὶ ἴσου ἄλατος. Περιμένουν δὲ νὰ ἴδωσι καθ' ὕπνον ὅταν θὰ διψᾶσουν, τίς θὰ ταῖς δώσῃ νερόν, καὶ ἐκεῖνον, ὡς πιστεύουν, θὰ λάβουν σύζυγον.

K. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

Ἀθηναϊκὴ ἠχώ

Ἐλησμόνησα ἡ μάλλον ἐπεφυλάχθη διὰ σήμερον νὰ σας εἶπω τὰς ἐντυπώσεις μου περὶ τοῦ παραδόξου ἀγῶνος, τὸν ὅποιον ἀνέλαβεν ἐσχάτως ἀλλὰ δὲν ἤγαγεν εἰς πέρας ὁ κ. Κ. Παρασκευαΐδης. Αἱ ἐφημερίδες ἐδημοσίευσαν ὅλας του τὰς λεπτομερείας, γνωστὰς πλέον ὥστε δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐκταθῶ.

Ὁ πεζοπόρος ἐπρόκειτο νὰ περιπατήσῃ μὲ μικρὰς ἀναπαύλας ἐπὶ ἐξ ἡμερῶν νυκτα διαρκῶς κάμων τὸν γύρον τοῦ Σταδίου. Εἰς τὸν μονότονον αὐτὸν καὶ ἐπίμονον δρόμον δὲν ἔσχεν ἄλλον ἀνταγωνιστὴν ἐκτὸς νεαροῦ τινος μαθητοῦ. Ἐννοεῖται ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀπηύδῃσεν ὁ τολμητίας αὐτὸς καὶ ἀπήχθη ἡμίθανῆς ὑπὸ τῶν συγγενῶν του, ὅχι χωρὶς ἐπιπληξείας διὰ τὴν φθοράν... τῶν ὑποδημάτων του. Ἄλλ' ὀλίγον περισσότερον ἐνεκαρτέρησεν εἰς τὸ μαρτύριον καὶ αὐτὸς ὁ κ. Παρασκευαΐδης. Τὸ πνεῦμά του ἐδείχθη πρόθυμον, ἀλλ' ἡ σὰρξ ὑπὲρ ποτε ἀσθενῆς. Εἶχεν ὠχρίασει ὡς πτόμα, ἠσθμῆκε καὶ ἤρχισε νὰ παρατείνῃ τὰς ἀναπαύσεις του. Ἐλεγεν ὅτι τὸν ἐξάλιζε φοβερὰ τὸ πλῆθος, τὸ ὅποιον συνέρρεε γύρω διὰ νὰ τὸν βλέπῃ. Ταχέως ἡ κατάστασις του ἐγένετο τοιαύτη, ὥστε οἱ συγγενεῖς του ἀνησύχουν ζωηρῶς καὶ οἱ ἰατροὶ ἐδίδον ἀλλεπαλλήλους συμβούλας διακοπῆς. Ἄλλ' ὁ Παρασκευαΐδης ἐγύριζεν ὀλοέν, ἐγύριζεν ὡς νὰ εἶχε πλέον τὴν πρόθεσιν ἢ νὰ συμπληρώσῃ τὸν δρόμον ἢ νὰ πέσῃ νεκρὸς. Καθ' ὅλα δὲ τὰ συμπτώματα θὰ συνέβαινε τὸ δεύτερον, ἂν οἱ τῆς ζωῆς του κηδόμενοι δὲν τὸν ἀπέσπῃαν διὰ τῆς βίας σχεδὸν τοῦ κινδυνώδους αὐτοῦ παιχνιδίου. Καὶ οὕτως ὁ ἀγὼν ἔληξε παρ' εὐχὴν καὶ διεκόπη ἀποτόμως τὸ θέαμα, τὸ ὅποιον ὑπὸ τὸν ὥραιον ἥλιον τῶν ἡμερῶν ἐκείνων συνεκάλει ἀθρόους τοὺς κερηναίους καὶ ἐκίνει τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα τῶν σχολία.

Ὁ πεζοπόρος πέρασε...

*

Καὶ μὲ τὸ θέαμα τὸ ὅποιον ἔβλεπα, καὶ μὲ τὰ σχολία τὰ ὅποια ἤκουα, δύο πράγματα ἐσυλλογίσθη. Ὁ κ. Παρασκευαΐδης ἐπεχείρησε μέχρι τοῦδε καὶ ἄλλους ἀγῶνας δρόμου, κατὰ τοὺς ὁποίους διέτρεξε συνεχῶς, διέτρεχεν ἐκάστοτε συνεχῶς διάστημα ἀσυγκρίτως μεγαλύτερον ἢ ὅσον σήμερον μὲ τοὺς γύρους τοῦ Σταδίου· πλὴν ὁ κόπος καὶ ἡ ἐξάντλησις τῶ ἦσαν ἀγνωστα πρὶν ἐπιχειρήσῃ τὸν κυκλικόν, τὸν μονότονον αὐτὸν περίπατον, εἶδος βασιανιστηρίου κρατοῦντος οἰνοῦ δέσμιον τὸν νοῦν του καὶ καταπονοῦντος τοὺς μῦς μὲ τὴν ἰδέαν περισσότερον παρὰ μὲ τὴν κίνησιν. Ἄλλοτε, ὅταν ὁ δρόμος εὐθὺς καὶ μα-

κρὸς ὠδήγει εἰς τέρμα ὀρισμένον, αἱ ἐντυπώσεις μετεβάλλοντο συχνὰ διασκεδάζουσαι τὸν νοῦν καὶ τὰ μέλη ἐξεκουράζοντο μὲ τὴν ἰδέαν πάλιν. Καὶ εἶνε αὐτὴ ἡ ζωὴ ἡ ποιικίλη, ἡ ἀνεξάρτητος, ἡ διασκεδαστική, ἡ μὴ καταπονοῦσα, ἡ παρατεινομένη ζωὴ ἔχουσα ἰδανικόν, ἡ ζωὴ τοῦ εὐτυχοῦς. Καὶ εἶνε ἡ ἄλλη ἡ ζωὴ ἡ περιστρεφόμενη ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ φαύλου κύκλου, ὡς τὸ μονοπάτιον τοῦ Σταδίου, ἡ μονότονος, ἡ μαρτυρική, ἡ ἐξαντλοῦσα πρὸ τῆς ὥρας, ζωὴ ἀνευ ἰδανικοῦ καὶ ἐλευθερίας, ἡ ζωὴ τοῦ δυστυχοῦς. Καὶ αἱ δύο ἄγουσιν εἰς τὸ αὐτὸ μοιραῖον τέλος· ἀλλὰ μετὰ πόσης εὐκολίας ἡ πρώτη;...

Ἐσυλλογίσθη ἀκόμη ὅτι ἀφ' ὅσους ἀγωνίας ἐπέχειρεσε μέχρι τοῦδε ὁ κ. Παρασκευαΐδης εἰς κανένα δὲν ἐφείλουσεν ὅσον εἰς αὐτὸν μετὰ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τὸ σκόμμα. "Ὅχι, διότι δὲν ἐφάνη ἱκανὸς νὰ τὸν φέρῃ εἰς πέρας — αὐτὸ θὰ ἦτο σκληρότης — ἀλλὰ διὸ ἐδειξέτο κατὰ πολὺ ἀπότομον τρόπον τὸν φανατισμὸν τοῦ πεζοπόρου διὰ τὴν ἰδέαν ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἀγωνίζεται. "Ἀνθρωπος ὑπερῷος, ὠχρὸς, ἀσθμαίνων, νὰ διατρέχῃ νυκθήμερον καὶ μετὰ τῆς ἐπιμονῆς τὸ μονοπάτιον τοῦ Σταδίου γύρω γύρω, εἶνε θεάμα ἀληθῶς διεγείρον τὴν ἰδέαν μονομανοῦς, κινῶν τὸν γέλωτα καὶ τὴν δυσπιστίαν καὶ δικαιολογοῦν πολὺ τὸ λογοπαίγιον φίλου δημοσιογράφου, ὁ ὅποιος τὸ ἐπώνυμον πεζοδρομακίτιον. Εἶνε ἀνυπολόγητος ἡ ζημία τὴν ὅποιαν διὰ τοιούτων ὑπερβολῶν καὶ ὁμοίων θεαμάτων εἰμπορεῖ νὰ πάθῃ ἡ ὠραία καὶ εὐγενὴς ἰδέα τοῦ πεζοπόρου. Ὁ φανατισμὸς βλάπτει. Διὸ τοιοῦτος ἀρνεῖται ὅτι τὸ νὰ δοθῇ μία τάσις πρὸς ὀδοποιίαν εἰς τοὺς νωθροὺς καὶ καθιστικούς μας ἀστούς εἶνε ἔργον μελλούσης εὐεξίας σημερινῆς; ἀλλὰ καὶ ποῖος πάλιν ἀρνεῖται ὅτι διὰ παραδειγματικῶν ὄντων τὸ τελευταῖον τοῦ κ. Παρασκευαΐδου ἡ ἰδέα γελοιοποιεῖται καὶ ὅτι ἂν ὑπάρχῃ μεταξὺ τῶν φρονίμων καὶ κανεὶς προδιαθεθεμένος νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, τόρα δὲν κάμνει ἄλλο παρὰ νὰ γελά;...

*

Ὁ φανατισμὸς βλάπτει. Ἔχομεν ἀφορμὴν, λυπηρὰν ἀφορμὴν, νὰ τὸ εἴπωμεν ἀκόμη μίαν φορὰν διὰ τὰ ἐν Πειραιεὶ ἀντευαγγελιστικά καὶ ἀντευαγγελικά κινήματα. Ἡ τοσαύτη σκληρότης κατ' ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι δὲν κάμνουν ἄλλο παρὰ νὰ λατρεύουν τὸν Θεὸν ὀλίγον διαφορετικώτερα ἀπὸ ἡμᾶς, νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἐπετρέπετο οὕτε κατ' ἀγρίων εἰδωλολατρῶν. Ἡ μὴν δικαιολογία τὴν ὅποιαν προβάλλουσιν ὑπὲρ αὐτῶν οἱ ἑρθόδοξοι βάνδαλοι συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ὁ κ. Καλαποθάκης, μὴ περιοριζόμενος εἰς τὰ τῆς λατρείας του, μετέρχεται καὶ τὸν προσηλυτιστὴν, ὑπεισερχόμενος εἰς τὰς οἰκογενείας καὶ διασπῶν αὐτάς δι' ἐρίδων θρησκευτικῶν, καὶ ὅτι διδάσκων τὰ ἰδικὰ του ἐκφέρει ὕβρεις κατὰ τῶν δογμάτων τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Ἀλλὰ μήπως καὶ τὰ δύο δὲν εἶνε ἐγκλήματα προβλεπόμενα ὑπὸ τοῦ Νόμου καὶ δυνάμενα νὰ τιμωρηθῶσιν, ἂν τῶ ἔντι διαπράττωνται, διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ; Πρὸς τί λοιπὸν ἡ αὐτοδικία ἡ ἀγρία καὶ φανατικὴ, τῆς ὁποίας τόσα εἶνε τὰ ἄτοπα καὶ αἱ βλάβαι;

Τὴν λογικὴν αὐτὴν τὴν ἀπλήν μὴ περιμένετέ ποτε ὅτι εἶνε δυνατόν νὰ τὴν ἀκούσῃ ὁ λαὸς, — ὄχι μόνον ὁ ἰδικὸς μας λαὸς, ὁ βάρβαρος τέλος πάντων,

ἀλλὰ καὶ οἷος δὴ ποτε πολιτισμένου ἔθνους λαός. Παντοῦ καὶ πάντοτε αὐτὸς εἶνε ὃν ἐμοῖς ἀμαθές, καὶ ἀγροίκον, σκοτεινόν, μὲ ὀρμέμματα, ὃν τῶν πρώτων ἐντυπώσεων, ἀσυνείδητον καὶ ἀνεύθυνον, τὸ ὅποιον ἄγεται καὶ φέρεται ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων δημογεγευτῶν, τῶν μόνων οἱ ὅποιοι διὰ τὰ κινήματά του ὑπέχουσιν εὐθύνην. Ὅπως συμβαίνει πάντοτε εἰς τοιαύτας περιστάσεις, δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι καὶ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἄλλα συμφέροντα, πᾶν ἄλλο ἢ θρησκευτικά, ἐποφελήθησαν τοῦ φανατισμοῦ τοῦ ὄχλου, τὸν ὅποιον ἐξήγειραν καταλλήλως κατὰ τῶν εὐαγγελιστῶν. Οἱ ἀληθῶς πρωταῖτιοι εἶνε ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι δὲν συλλαμβάνονται, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐργασθέντες σατανικῶς εἰς τὸ σκότος, φαίνονται εἴτα καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἄγιοι ἄνθρωποι, ἀποδοκιμάζοντες μετὰ λύπης τὰ γενόμενα καὶ συμβουλευόντες εἰς τὸν λαὸν μετριοπάθειαν. Ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἀκόμη προηγούνται εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐθύνης αἱ ἀρχαὶ μας, αἱ νωθραὶ καὶ ἀφρόντιδες αὐταὶ αἱ ἀρχαί, αἱ ὁποῖαι τόσῃ ἱκανότητι ἐπέδειξαν εἰς τὸ νὰ δώσωσι διαστάσεις εἰς τὸ ἑβραϊκὸν ζήτημα, αὐταὶ αἱ ὁποῖαι καὶ εἰς τὸ εὐαγγελιστικὸν τόρα δὲν φαίνονται καὶ πολὺ διατεθειμένα νὰκολουθήσωσιν ἄλλην τακτικὴν.

*

Ἀπὸ τοὺς εὐαγγελιστὰς τοῦ Πειραιῶς εἰς τὴν ἰμφλουέντζαν ἡ μεταβάσις εἶνε ἀρκετὰ ἀπότομος. . . διὰ σᾶς, ἀλλ' ὄχι καὶ δι' ἐμέ, ὁ ὅποιος σᾶς γράφω σήμερον ἐνοχλούμενος ἀπὸ ὅλα τῆς τὰ συμπύματα. Ἡ μὴν μου ἐκδικήσις θὰ εἶνε νὰ τὴν ψάλω — ὅσον κακὰ εἰμπορεῖ νὰ τὴν κάμῃ εἰς ἀσθενῆς — τὴν ἀκίνδυνον καὶ κινδυνώδη αὐτὴν νόσον, τὴν ἀμφίβολον καὶ ἀόριστον, ἀλλὰ τῆς ὁποίας τὸ κράτος εὐρύ τὴν ἔχουσιν ὅλα τὰ συμπύματα καὶ ἐπιδεχομένην ὅλα τὰ ἱατρικά, τὴν λεπτήν, τὴν ἀριστοκρατικὴν, τὴν νόσον τοῦ συρμοῦ, τὴν maladie fin de siècle. Δὲν εἶνε σπῆτι ποῦ νὰ μὴ τὴν ἐγνωρίσειν. Εἰσέρχεται εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ βασιλέως, ὅπως καὶ εἰς τὴν καλύβην τοῦ πτωχοῦ. Ἄλλ' εἶνε παντοῦ ἐλαφρὰ ἡ προσβολὴ τῆς καὶ τὸν θάνατον ἀκόμη τὸν δίδει δι' ἄβραξ, χειροκτιοφόρου χειρὸς. Εἴτε τὴν ἐνθυμοῦνται, εἴτε τὴν λησιμονοῦσιν, εἴτε γίνεται ὄρυθος περὶ τὸ νομὰ τῆς, εἴτε τὴν καλύπτει σιγὴ καὶ ἀφάνεια, ἐκείνη πάντοτε βασιλεύει. Νομίζετε ὅτι ἡ βασιλεία τῆς παρήλθε. Ἐξάφνα βλέπετε μίαν κηδεῖαν. Ἀπὸ τί πέθανε ὁ μακαρίτης; Ἀπὸ ἰμφλουέντζαν. Ἡ τὰδε δεσποινίς λείπει ἀπόψε ἀπὸ τὸν χορόν. Διατί λοιπὸν; Ἐπαθε ἀπὸ ἰμφλουέντζαν.

— Μὰ καλά, ἐξακολουθεῖ λοιπὸν ἡ ἐπιδημία;

— Πάντοτε.

Περὶ τῶν συμπυμάτων καὶ τῆς θεραπείας τῆς προτιμῶ νὰ μὴ κάμω κανένα ἄλλον λόγον, παρὰ νὰ σᾶς μεταδώσω τὸν διάλογον, ποῦ ἤκουσα πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν. Κυριακὴν πρὸ δύο γερόντια συνητηθήσαν ἀπέξω ἀπὸ τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον. Τὸ ἐν ἦτο κωφόν, ὥστε ἐρώναζον δυνατὰ καὶ τὰ δύο. Ἀφ' οὗ ἔθλιψαν δυνατὰ τὰς χεῖρας καὶ ἔρριψαν ὄχι ὀλίγα ἀναθέματα κατὰ τῶν ἀρμοδίων, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὴν ἀσέβειαν νὰ κίτσουν ἑάτρον ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας, ὁ κωφὸς παρεπονέθη ὅτι ἦτο ἄρρωστη ἡ γυναικίκα του.

— Κρυωμένη;

— Καθώς φαίνεται.

— Νὰ σὲ πῶ : Νὰ μὴν ἔχη πόνους στὰ κόκκαλα ;

— Ναί, ναί.

— Καί νὰ μὴν εἶνε κρύα ἡ μύτη της ;

— Ναί, ναί, μπράβο.

— Ἰμφλουέντζα ! Ἰμφλουέντζα ! !

— Μπᾶ ! Ἔτσι αἶ ;

— Ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέγω. Εἶνε τὰ μόνυ συμπτώματα. Καί ξεύρεις τί νὰ τῆς κάνης ; Νὰ ζεστάνης λίγο κρασί βρεσινάτο μὲ λιγάκι ζάχαρι καί τὸ βράδῳ πρὶν κοιμηθῆ νὰ της τὸ δώσης νὰ τὸ πάρη. Αὐτὸ εἶνε.

— Μπᾶ ! μπᾶ !

— Δὲν εἶνε ἄλλο.

Καί ἔφερε μερικά παραδείγματα περὶ τῆς ἱαματικῆς ἰδιότητος τοῦ φαρμάκου του, μεθ' ὃ ἀπεχωρίσθησαν. Εἶχαν κάμει κάμποσα βήμητα, ὅταν ὁ δῶσας τὴν συμβουλὴν ἐνεθυμήθη νὰ γυρίσῃ πάλιν καί νὰ φωνάξῃ μὲ ὄλην του τὴν δύναμιν :

— Ἐ ! βρεσινάτο ! ἀκούς ;

Ἄλλ' ὁ κωφὸς δὲν ἤκουσε καί ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του... Ἄν ἐρωτᾶτε τῶρα ἐμέ, ἂν καί ἔχω ἰμφλουέντζαν — διότι τί ἄλλο εἰμπορῶ νὰ ἔχω ; — οὔτε τὰ ἴδια συμπτώματα αἰσθάνομαι, οὔτε τὸ ἱατρικὸν αὐτὸ θὰ κάμω.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

Ο ΠΛΟΥΤΟΣ ΤΟΥ ΖΑΠΠΑ

Ἐάν τὸ ζήτημα τῆς ἱστορίας τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἀποικιῶν τοσοῦτον τοὺς φιλολόγους καί ἱστορικοὺς ἀπησχόλησε καί ὑποκρῦπτει τόσα ἔτι μυστήρια, καί τὸ ζήτημα ὁμῶς τοῦ ἀποικισμοῦ παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἑλλησιν οὐχ ἤττον παραμένει ἀρκούντως ἄγνωστον καί περ λίαν σπουδαῖον καί λίαν περίεργον. Ἐν τῶν σπουδαιωτάτων δ' αὐτοῦ κεφαλαίων καί τῶν μάλλον διαφερόντων εἶναι τὸ τοῦ ἐν Ῥωμουνίᾳ. Ἡ ἱστορία τοῦ αὐτοῦ ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τῶν μέσων τῆς 15^{ης} ἑκατονταετηρίδος μέχρι σήμερον δὲν ἐγράφη εἰσέτι, ὅσω δὲ παρέρχεται οὗτος, τοσοῦτω μάλλον δυσχερὴς θὰ εἶναι ἡ συγγραφή αὐτῆς.

Εἰς τὴν ἱστορίαν ταύτην περιφανῆ θέσιν μετὰ τὸν μέγαν αὐτοῦ ἐξάδελφον θὰ καταλάβῃ βεβαίως καί ὁ πρό τιων ἡμερῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐκπνεύσας Κωνσταντῖνος Ζάππας.

Ὁ Κωνσταντῖνος ὑπῆρξεν ἐκ τῶν φύσεων ἐκείνων, αἵτινες μόνυ ἀδυνατοῦσι νὰ μεγαλοουργήσωσιν, αἵτινες στεροῦνται τῆς μακρᾶς ἐκείνης πίστεως διὰ μεγάλα ἔργα, τῆς ἀπαραιτήτου διὰ τὰ τέκνα τῆς δόξης, ἀλλ' αἵτινες παρατιθέμεναι παρ' ἰσχυρὰν φύσιν, καθίστανται ἀγαθὸν καί ἀπαραίτητον ταύτης συμπλήρωμα. Ἄνευ τοῦ μεγάλου Εὐαγγέλη, ὁ Κωνσταντῖνος θὰ παρέμενεν εἰς τῶν συνήθων ἐν Ῥωμουνίᾳ ἐνοικιαστῶν κτημάτων, θὰ ἐπλοῦτει ἴσως — καί πλέον οὐ. Διαδιώσας ὁμῶς παρὰ τὸν ἀληθῶς μεγαλοφυᾶ ἐξάδελφόν του, διακαίόμενος ὑπὸ τῆς πυρετώδους δραστηριότητος καί ἐπιρραζόμενος ὑπὸ τῆς ἀκοιμητοῦ φιλοπατρίας ἐκείνου, ἤτις τὸν ἀνυψοῖ μεταξὺ τῶν ὑπᾶτων παραδειγμάτων, ἄτινα ἢ ἄλλως πλουσία εἰς τοιαῦτα ἡμετέρα ἱστορία ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ, διεπλάσθη θαυμασίως καί καί κατώρθωσε διὰ ξένης αἰγλῆς νὰ διαλάμψῃ καί αὐτὸς καί ζῶν νὰ

ἴδῃ πρῶτος αὐτὸς ἐκ τῶν Ἑλλήνων τὴν μαρμαρινὴν εἰκόνα του προκειμένην εἰς τὸν θαυμασμὸν πάντων, ἐν τῷ μάλλον περιβλέπτῳ χώρῳ τῆς ἑλληνικῆς πρωτεύουσας.

Ἡ δόξα πρὸς αὐτὸν ἐφάνη ἐξαιρέτως εὐμενῆς, ἀλλὰ καί αὐτὸς οὐκ ὀλίγον πρὸς τοῦτο εἰργάσθη.

*

Ὁ Κωνσταντῖνος Ζάππας γεννηθεὶς ἐν Λαμπόβῳ τῆς Ἡπείρου τῷ 1814, κατὰ δεκατέσσαρα δ' ἐπομένους ἔτη μικρότερος τοῦ Εὐαγγέλη, μετέβη εἰς Ῥωμουνίαν ἅμα τῇ διαφημίσει τῶν πρώτων τούτου ἐπιτυχιῶν, ἧτοι περὶ τὸ 1831.

Γνωστὸν, ὅτι ὁ Εὐαγγέλης, ἀγωνισθεὶς περιφανῶς εἰς πλεῖστα τοῦ μεγάλου ἡμῶν ἀγῶνος πεδία καί χιλιάρχως γενόμενος, ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει τῆς Ἑλλάδος μετέβη εἰς Ῥωμουνίαν καί ἐκεῖ εὐθὺς ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐνοικίαν κτημάτων μοναστηριακῶν πρὸς καλλιέργειαν. Μόνος ὁ διαδιώσας ἐν Ῥωμουνίᾳ ἢ καί πόρρωθεν τὰ τῆς καλλιεργείας ἐν αὐτῇ μελετήσας δύναται νὰ ἐνοήσῃ τί ἡ ἐνοικίαισι καλοῦ τινος κτήματος δύναται ν' ἀποφέρῃ. Εἰς μετρίαν εὐφορίαν καί μέτριον κτήμα διδαι τοῦλάχιστον 100 ἐπὶ τοῖς 100, ἧτοι ἂν δαπανήσετε διὰ τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ, τὴν ἐκμισθῶσιν, τοὺς φόρους πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, 10,000 φέρ' εἰπεῖν δραχμῶν, θὰ εἰσπράξετε 20,000, ἀφαιροῦντες δὲ τὰς δαπάνας θὰ ἔχετε ἀκριβῶς ἄλλο τόσον ποσὸν καθαρὸν κέρδος. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐπέρχονται καί ἀφορίας ἔτη καθ' ἃ οὔτε τὸν σπόρον δὲν λαμβάνετε, ἀλλ' αὐτὰ εἶναι σπάνια. Πλὴν τούτου δὲ ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ὁ Εὐαγγέλης Ζάππας ἀπῆλθεν εἰς Ῥωμουνίαν ἦν ἔκτακτος διὰ τοὺς ἐνοικιαστὰς κτημάτων, οἵτινες ἄλλως ἦσαν πάντες τότε Ἑλληνας' τῶρα ἀτυχῶς τὰ πράγματα μετεβλήθησαν, αὐτοὶ οἱ Ῥωμοῦνοι ὑποσκελίζουσι τοὺς Ἑλληνας καί τὰ πλεῖστα τῶν κτημάτων ἐνοικιάζονται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων.

Ἰπὸ τοιούτους ὅρους ὁ Εὐαγγέλης μὲ τὴν θαυμασίαν δραστηριότητά του καί τὸ ἐκτάκτως ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα εἰς τρία ἔτη εὐρέθη ἐπὶ κεφαλῆς σπουδαίας περιουσίας. Ἡ ἐνοικίαισι ἐπὶ τριετίαν δύο μοναστηριακῶν κτημάτων τοῦ Φαντέκ καί τοῦ Μαντέστι τὸν ἔκαμε σχεδὸν ἀνεξάρτητον, ὅταν δὲ ἦλθεν ὁ Κωνσταντῖνος ἡδύνατο ἤδη νὰ ἀποβλέπῃ εἰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις. Φρόνιμος ὁμῶς καί ἐπιφυλακτικὸς ἀνέμενε τὴν εὐκαιρίαν καί μετὰ ἐξαιτίαν, ἧτοι τῷ 1837, ἐξαγορεύθη ἐνοικίαισας τὴν Λοσιόκα, τοὺς Κασιόρους, τὴν Ὀδάγια καί τὸ Φαορέϊ. Οὕτως εὐρέθη ἐπὶ κεφαλῆς ἐπτὰ μεγάλων καί ἀπεράντων κτημάτων, εἰς ὧν τὴν διοίκησιν φυσικῶς δὲν ἐπήρχει. Τότε λοιπὸν προσέλαβεν, ὡς ὑπάλληλόν τὸ οὐ τὸν Κωνσταντῖνον, μὲ πόνους, ἧτοι μὲ μερίδων. Τὸ λεγθῆν, ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος ὑπῆρξε σύντροφος τοῦ ἐξάδελφου του δὲν εἶναι ἀληθές, καθ' ἃ θετικώτατα ἔμαθον. Ὁ Εὐαγγέλης τὸν ἐξετίμα πολὺ καί τὸν ἠγάπα, οὐδέποτε ὁμῶς τὸν προσέλαβεν ὡς σύντροφον, καθὼς καί αὐτὴ ἡ διαθήκη του δεικνύει.

*

Ἡ δρᾶσις τοῦ Κωνσταντῖνου ἀρχεται κυρίως τῷ 1842 μὲ τὴν ἐνοικίαν τοῦ Βροσθενίου, τῆς κυρίας πηγῆς τῆς περιουσίας τοῦ Εὐαγγέλη. Ἀλλὰ περὶ τούτου ἀνάγκη νὰ εἰπῶμεν δύο λέξεις.